

PIESE DE MOBILIER DIN MARMURĂ ȘI CALCAR DE LA HISTRIA (I). SUPORTURI DE MASĂ ÎN FORMA BÂTEI LUI HERAKLES

FLORINA PANAIT-BÎRZESCU*

Rezumat: Contribuția de față aduce în discuție o serie de fragmente de marmură și calcar cu decorul bătei lui Herakles, provenind din vechile săpături de la Histria. Cu o excepție, care ar putea aparține unei statui reprezentându-l pe erou, acestea au fost folosite, cel mai probabil, ca suporturi de masă. Totuși, având în vedere versatilitatea suportului tip coloană, nu este de exclus și utilizarea acestuia pentru susținerea unor vase. Două dintre piesele de calcar prezintă elemente care indică funcția lor de suporturi. Cea mai timpurie are o analogie la Delos și datează din epoca elenistică, însă cele mai multe au fost realizate în epoca romană. Pentru cele două piese de calcar menționate, execuția sugerează o încadrare în epoca romană târzie. O serie de exemple atestă larga răspândire a acestui tip de suport în spațiul italic (Ostia și Pompei), egeean (Imbros, Delos) și pontic (Chersonesos). Inspirat inițial de iconografia lui Herakles, cu evidentă simbolistică apotropaică, motivul bătei cu noduri devine o temă îndrăgită în mobilierul de piatră, în special în epoca romană. Pentru piesele de față, nu există date despre contextul de descoperire, dar ele arată popularitatea acestui tip de mobilier la Histria, cel mai probabil în aranjamente legate de culte (ca mese pentru ofrande, mese-altar etc.).

Cuvinte-cheie: picior de masă, mobilier, băta lui Herakles, Histria, epocile elenistică și romană

Săpăturile de la Histria au scos la lumină numeroase descoperiri sculpturale, printre care și o serie de fragmente aparținând categoriei mobilierului de piatră. Studiul acestora a rămas însă unul destul de restrâns, căci, fiind obiecte cu funcționalitate practică, decorul lor este adesea standardizat și, uneori, simplificat. O serie de piese au fost clasificate ca atare atât în volumul dedicat sculpturii de la Histria¹, cât și în cel dedicat pieselor de arhitectură². La Histria, la fel ca în alte cetăți vest-pontice au atras atenția, în special, piesele excepționale prin gradul de păstrare sau prin decorul deosebit, precum suporturile decorate cu labă de leu de la Histria³ sau mesele cu un singur picior (*monopodia*) figurate de la Tomis⁴. Articolul de față inițiază publicarea unor descoperiri inedite, precum și rediscutarea unora deja cunoscute. Printre piesele nepublicate, aflate în muzeul de sit de la Histria, se remarcă nouă fragmente, care prezintă un decor

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; e-mail: florina12@gmail.com.

¹ Alexandrescu-Vianu 2000, p. 164–168, cat. 254–265.

² Mărgineanu-Cârstoiu 2006, p. 348 și urm., cat. XII.9.a–e.

³ Alexandrescu-Vianu 2000, cat. 254, 255; Mărgineanu-Cârstoiu 2006, cat. XII.9.a, b.

⁴ Alexandrescu-Vianu 2015, p. 25–35.

caracterizat de protuberanțe în formă de lacrimă, distribuite proporțional și orientate cu vârful fie în sus, fie în jos, reprezentând nodulii trunchiului de copac, ceea ce duce cu gândul la bâta lui Herakles (fig. 1–9). Aceasta este, de regulă, mai îngustă la un capăt și mai groasă și rotunjită la celălalt, uneori aspectul noduros fiind redat și în relief, prin gâturi succesive⁵. Un inel la capătul de sus indică mânerul⁶, detaliu prezent la două dintre piese (fig. 3–4)⁷. Distribuția uniformă a nodurilor exclude posibilitatea ca acestea să fi constituit piloni de sprijin statuari în forma trunchiurilor de copaci, elemente care asigurau echilibrul compoziției sculpturale⁸. Dintre cele nouă piese, doar un fragment (fig. 2)⁹ este posibil să fi constituit o parte a unei statui reprezentându-l pe Herakles. Atributul apare în diverse posturi: eroul fie se sprijină în bâta, care funcționa și ca un element suplimentar de susținere, fie o poartă pe umăr¹⁰. Fragmentul prezintă în profil gâtuirea specifică bâtei din reprezentările statuare. Restul pieselor au formă de coloană cu decorul bâtei noduroase (fig. 1, 3–9). O serie de analogii susțin rolul acestora ca suporturi de mese sau vase. Pe de o parte, diferența dintre piciorul de vas și cel de masă este greu de făcut, forma părții superioare, prezența gujonului sau înălțimea fiind considerate indicii care ar putea face diferența¹¹. Pe de altă parte, piciorul putea avea o dublă funcționalitate, deosebirea fiind dată de elementul susținut, vasul, respectiv tăblia mesei¹².

Un argument în sprijinul identificării ca suport este dat de două sculpturi de calcar. O piesă prezintă în partea de jos o bază rotundă simplă (fig. 9)¹³, la cea de-a doua s-a păstrat profilul concav din partea de sus, cu urma unui gujon circular pentru inserția unui alt element (fig. 8)¹⁴. Cel mai probabil și celelalte piese de marmură au aparținut unor picioare de vase sau de mese. Cea mai apropiată analogie pentru una dintre piese (fig. 1)¹⁵ este un suport de la Delos¹⁶. La fel ca acesta, fragmentul

⁵ E.g. o statueta de marmură din secolul al II-lea p.Chr., aflată la Oxford, Ashmolean Museum, Palagia 1988, cat. 436.

⁶ E.g. o serie de statuete de bronz din epoca romană, Palagia 1988, cat. 496–497, 500, 788, 824.

⁷ Fig. 3, nr. inv. S 83; marmură; h. 20 cm, diam. max. 10 cm. Fig. 4, nr. inv. S 76; marmură; h. 16,5 cm, diam. max. 10 cm.

⁸ Așa cum vedem la o serie de exemple ilustrate în LIMC IV, Palagia 1988, cat. 360, 394, 428, 436, 468, 482.

⁹ Nr. inv. S 78, nr. inv. vechi 0515; marmură; h. 16 cm, diam. 9 cm.

¹⁰ Acest din urmă tip iconografic este atestat la Histria pe o serie de emisiuni monetare din epoca romană, Istros Coll., cat. 591–592, 645–646.

¹¹ Pimpl 1997, p. 38; cf. Kerschner 1996, p. 93–94.

¹² Deonna 1938, p. 49, 75; pentru tăblii de mese rotunde bine păstrate de la Delos, vezi Deonna 1938, p. 56, pl. 175, 178.

¹³ Nr. inv. ilizibil; calcar; h. 59 cm, diam. 15 cm în partea de sus, 27 cm în partea de jos, unde are forma de bază circulară.

¹⁴ Nr. inv. S 314, nr. inv. vechi 0548; calcar; h. 25 cm, diam. 15 cm; gujon de prindere cu diam. 7 cm. Ambele piese de calcar prezintă urme de finisare cu dalta zimțată.

¹⁵ Nr. inv. S 75; marmură albă; h. 16 cm; diam. 10 cm.

¹⁶ Deonna 1938, p. 53, cat. 3894, pl. 171, marmură albă, dimensiuni: h 54,5 cm, diametru partea superioară 8 cm, diametru partea inferioară 9 cm.

de la Histria se caracterizează prin forma de coloană lisă, pe care au fost reliefate protuberanțele în formă de lacrimă, care sugerează un decor aplicat. Acesta este, probabil, cel mai timpuriu exemplar de la Histria, datând din perioada elenistică târzie. Prin comparație, pe alte piese, se observă o redare mai naturală a nodozităților, prin reliefarea lor cu ajutorul dălții, într-o manieră mai pronunțată (fig. 3)¹⁷ sau mai subtilă (fig. 5–7)¹⁸. Acestea se apropie cel mai mult de o serie de descoperiri de la Ostia și Pompei¹⁹, la care se observă aceleași proeminente noduroase în formă de lacrimă, bine reliefate și distribuite uniform în șiruri verticale. Prezența bazei și a urmelor de îmbinare pentru o tăblie circulară susțin interpretarea acestora ca suporturi de mese. Cu câteva excepții, realizate dintr-o marmură roșie (*flor di pesco*), care nu a fost folosită în Italia înainte de perioada Flaviană și care indică jumătatea secolului al II-lea p.Chr., cea mai mare parte a analogiilor aparține epocii romane timpurii.

Contextul este cunoscut doar pentru piesele descoperite la Pompei: două provin din mici *cubicula*, iar cea de-a treia a fost reutilizată în piscina unui peristil²⁰. În multe cazuri, documentate la Pompei și Herculaneum, după cum notează Christopher Moss, mesele de marmură au un rol central în practicarea cultului atât în spațiul public, cât și în cel domestic, acestea fiind folosite ca mese de ofrande sau ca suporturi de imagini de cult și altare²¹. Această observație vine în contradicție cu opinia comună, conform căreia mesele din marmură, prin poziția centrală pe care o ocupau în atrium sau peristil, și prin estetica designului, și-au pierdut funcționalitatea lor inițială, devenind mai degrabă un mobilier decorativ pentru expunerea unor obiecte de valoare²². Problematika funcționalității lor este însă mult mai complexă. Într-un studiu recent, Adrian Hielscher²³ notează faptul că ceea ce caracterizează, în primul

¹⁷ Vezi *supra*, nota 7.

¹⁸ Fig. 5, nr. inv. S 77, nr. inv. vechi 0544; marmură; h. 20 cm, diam. 12 cm; prezintă urme de daltă plată și depuneri de calcar.

Fig. 6, nr. inv. S 79, nr. inv. vechi 0542; marmură; h. 21 cm, diam. 12 cm; urmă de gujon rectangular de prindere în partea superioară, h. 4 cm. Fig. 7, nr. inv. S 301; marmură; h. 24 cm, diam. 15 cm.

¹⁹ Catalogat ca tipul 8 de către Christopher Moss (1989, p. 686–691, cat. A354–361, ilustrate A354, 356, 358). Cel mai bine păstrate exemplare măsoară între 74 și 92 cm înălțime și prezintă o bază rotundă (cu diametrul de 18–19 cm) uneori decorată cu motive vegetale, bază susținută, la rândul ei, de o plintă rectangulară.

²⁰ Moss 1989, p. 184, 326–327, cat. A 358 (Pompei V 3.4, cubiculum H), A 359 (Pompei VIII 4.12–13, în piscina din peristil), A 360 (Pompei IX 2.16).

²¹ Mesele de marmură apar asociate fie cu piedestaluri de statui, fie cu nișe destinate unei imagini de cult. Moss 1989, p. 250 și urm., p. 260 și urm., sp. p. 261: „The Pompeian material impresses not only by its bulk, but also by its detail and variety. All of it demonstrates beyond dispute that marble tables were commonly used for the rites of domestic cult”.

²² În acest sens este interpretată prezența lor în atrium sau peristil, spații de trecere de regulă puțin mobilate. De asemenea, descoperirea *in situ* a unor vase de bronz, pe astfel de mese, la Pompei, ar susține această teorie. Richter 1966, p. 110; Phillips 2008, p. 254; Feuser 2013, p. 22–29; Hielscher 2022a, p. 56–63. Deonna (1938, p. 17) face distincție între mobilierul de lux și cel cu funcție cultică, deși aceste două calități nu se exclud una pe alta.

²³ Hielscher 2022b, p. 183–201.

rând, această categorie de obiecte este poziția centrală pe care o ocupă în spațiul casei și imobilitatea dată de material, fapt care le-a conferit „a more public/representative character”²⁴, mesele din marmură devenind „statuary elements of representation”²⁵, cu funcționalitate flexibilă și situațională.

Christopher Moss mai consemnează un aspect legat de acest tip de masă din spațiul italic: suporturile de masă cu decorul bătei lui Herakles de la Pompei au fost descoperite în încăperi cu picturi murale, care au ca subiect episoade din muncile eroului. Designul unei astfel de mese era, așadar, integrat într-un peisaj cu tematică înrudită²⁶. Mai mult decât atât, autorul remarcă o altă particularitate a mobilierului din marmură: funcția apotropaică. Iconografia meselor de piatră (*i.e.* lei, grifoni, herme) este încărcată, în genere, cu o astfel de semnificație. Din acest punct de vedere, băta lui Herakles nu este doar atributul eroului, ci și un simbol al puterii sale de a îndepărta răul²⁷. Constatările sunt făcute pentru materialul studiat de către Christopher Moss din spațiul italic. Este dificil de apreciat dacă aceste observații se pot extrapola și asupra altor regiuni, deși influențele între spațiul egeean și cel italic au circulat cu siguranță din ambele direcții.

În cazul piesei de la Delos, mențiunea descoperirii în colțul de sud-vest din *Agora Italianilor* nu este un indiciu clar pentru un context public sau privat. Funcția mesei este, probabil, tot una cultică, fără a fi legată exclusiv de cultul lui Herakles. Acest lucru este atestat și de alte suporturi de acest tip, descoperite în spațiul pontic, la Chersonesos. De aici a fost publicată o serie de reprezentări în forma bătei herculeene, însă doar trei exemplare, mai bine păstrate, pot fi luate în discuție²⁸. Acestea au fost interpretate drept altare²⁹ sau, pur și simplu, ca reprezentări independente ale atributului lui Herakles³⁰, al cărui cult este bine atestat la Chersonesos și în teritoriu³¹. Fiecare are o bază circulară³², respectiv rectangulară, la una păstrându-se în partea superioară cavitatea de inserare a tăbliei, care este interpretată drept cavitate pentru libații³³. G. Sokolov, judecând după contextul descoperirii – o clădire absidată de

²⁴ Hielscher 2022b, p. 193.

²⁵ Hielscher 2022b, p. 195.

²⁶ Moss 1989, p. 327.

²⁷ Moss 1989, p. 271 și urm. Observația este susținută și de exemple literare, în care dedicarea unei mese lui Herakles marchează o ocazie anume, în care este invocată puterea apotropaică a zeului.

²⁸ Pentru cele mai fragmentare și care nu sunt nici ilustrate, nu se poate spune dacă aparțin unor statui sau unor picioare de masă (Ivanova, Čubova, Kolesnikova 1976, p. 34–35, cat. 72–74).

²⁹ Ivanova, Čubova, Kolesnikova 1976, p. 35, cat. 75–77. Toate cele trei piese sunt considerate altare și provin din săpăturile făcute de către K.K. Kosciuszko-Waluzynicz în anul 1902.

³⁰ Pjatyševa 1948, p. 199; Rusjaeva 2005, p. 452.

³¹ Popova, Kovalenko 1996, p. 63–71.

³² Ivanova, Čubova, Kolesnikova 1976, p. 35, cat. 75, fig. 44: h. 63 cm, marmură, ruptă în partea superioară, descoperită în regiunea centrală a cetății, lângă un sanctuar denumit „templu cu arcadă”. Încadrarea piesei în secolele III–II a.Chr. (Ivanova, Čubova, Kolesnikova 1976, p. 35) este, cel mai probabil, o eroare de tehnoredactare. Atât publicațiile anterioare, cât și cele ulterioare menționează pentru datare epoca romană; a se vedea *i.e.* Pjatyševa 1948, p. 199–200; Rusjaeva 2005, p. 452.

³³ Ivanova, Čubova, Kolesnikova 1976, p. 35, cat. 76.

lângă o bazilică situată în necropola aflată în sud-estul cetății –, o interpretează ca suport pentru candelă³⁴. Autorul sugerează o refolosire, într-o perioadă târzie, a unui monument inițial legat de cultul lui Herakles, piesa fiind datată, la fel ca și celelalte, în primele secole ale erei noastre, respectiv în secolele II–III p.Chr. Cel mai probabil avem de-a face cu un picior de masă în forma bătei herculeene, un motiv decorativ cu tradiție îndelungată³⁵ care, inspirat inițial din iconografia lui Herakles, își păstrează semnificația apotropaică și într-o epocă mai târzie, când apare refolosit într-un context creștin.

Recent, o piesă similară de la Imbros³⁶ a fost publicată în monografia destinată micii insule egeene de la intrarea în Propontida. Autoarea publicației, Bärber Ruhl, semnalează prezența altor suporturi de același tip în muzeele de la Çanakkale și Thasos. Toate aceste analogii arată vasta arie în care au circulat *monopodia* în forma bătei herculeene: spațiul egeean, propontic, pontic și italic. Cronologia lor arată că motivul bătei herculeene a apărut, probabil, în epoca elenistică și a devenit popular în special în epoca romană.

În ceea ce privește contextul, nu s-au păstrat date pentru piesele de la Histria. Însă analogiile amintite indică, mai degrabă, o funcție cultică. Alte descoperiri de la Histria atestă folosirea meselor de marmură în cadrul cultului atât în epoca elenistică³⁷, cât și în cea romană târzie³⁸. Singurul context domestic de la Histria, o încăpăre absidată din clădirea *Domus III*, unde au fost descoperite două fragmente de tăblii de masă circulară din marmură, este asociat tot cu activități legate de cult³⁹.

Caracteristicile suportului, păstrate la două piese, precum și o serie de descoperiri similare din spațiul italic, egeean și pontic susțin identificarea fragmentelor cu aspect de coloană decorată în stilul bătei lui Herakles cu suporturi de vase sau, mai degrabă, de mese circulare cu un singur picior (*monopodia*). Cu o excepție, care are o analogie bine încadrată în perioada elenistică, cea mai mare parte datează din perioada romană. Popular, datorită simbolisticii sale apotropaice, motivul bătei herculeene

³⁴ Sokolov 1974, p. 136, cat. 144; h. 80 cm, marmură, descoperită „în a chapel near a cruciform church on the grounds of the necropolis in Karantinny Cove south-east of Chersonesus”.

³⁵ O evoluție îndelungată a decorului este notată, spre exemplu, în cazul suportului de tipul coloanei torsionate. Deonna (1938, p. 55) remarcă, în cazul descoperirilor de la Delos, faptul că acest motiv își are originea în epoca arhaică, dar devine popular abia în epoca romană târzie, când este folosit atât ca suport, cât și ca element arhitectural. Și în cazul decorului în forma bătei lui Herakles, folosirea sa în arhitectură este atestată de o coloană de 2 m aflată în curtea muzeului din Amasra (Amastris).

³⁶ Ruhl 2018, p. 218, cat. F 149, fig. 217.

³⁷ Două suporturi de masă descoperite în sanctuarul din colțul de nord-est al cetății, dintre care unul *in situ* în templul Afroditei: Alexandrescu-Vianu 2000, p. 165, cat. 254, 255; Mărgineanu-Cârstoiu 2006, p. 348, cat. XII.9.a și b.

³⁸ Tăblii de masă-altar descoperite în bazilica episcopală din centrul cetății târzii: Bounegru, Iațcu 2007, p. 66–68, cat. 1–4, pl. 43; cf. Oppermann 2010, p. 162–163, pl. 41.2.

³⁹ Popescu 1994, p. 324–326, fig. 11–12, dă ca analogii pentru tipul mesei exemple de la Ephesos, Hipponium și Nea Anchialos. O opinie contrară la Oppermann 2010, p. 162, pl. 41.3–4, după care nici spațiul, nici tipul de masă nu indică în mod explicit un caracter sacru sau profan. Totuși, o altă analogie de la Delos (Deonna 1938, p. 62, fig. 192), descoperită într-o bazilică creștină ridicată deasupra templului, atestă, o dată în plus, folosirea acestui tip de masă în context cultic.

nu pare a fi legat exclusiv de cultul lui Herakles. Având în vedere lipsa contextului descoperirii, dar și funcționalitatea meselor de marmură în diverse medii (publice, private, cultive sau domestice), problema posibilului lor amplasament rămâne, pe mai departe, deschisă.

BIBLIOGRAFIE

- Alexandrescu-Vianu 2000 M. Alexandrescu-Vianu, *Histria IX. Les statues et les reliefs en pierre*, Bucarest – Paris, 2000.
- Alexandrescu-Vianu 2015 M. Alexandrescu-Vianu, *Un support de table avec une représentation figurée à Tomis*, Caiete ARA 6, 2015, p. 25–35.
- Bounegru, Iațcu 2007 O. Bounegru, I. Iațcu, II. *La basilique épiscopale. b. Eléments de décoration intérieure*, în A. Suceveanu, *Histria XIII. La basilique épiscopale*, Bucarest, 2007, p. 57–72.
- Deonna 1938 W. Deonna, *Le mobilier délien*, Exploration archéologique de Délos, Paris, 1938.
- Feuser 2013 S. Feuser, *Monopodia – Figürliche Tischfüße aus Kleinasien. Ein Beitrag zum Ausstattungsluxus der römischen Kaiserzeit*, Byzas 17, Istanbul, 2013.
- Hielscher 2022a A. Hielscher, *Instrumenta domestica aus Pompeji und ihr Design. Eine Untersuchung zur decorativen Gestaltung der Kleinfunde aus Insula I 10*, Berlin – Boston, 2022.
- Hielscher 2022b A. Hielscher, *Four-Legged Marble Tables (mensae) in Pompeian Houses: The Intersection of Function, Aesthetics and Semantics*, în A. Haug, A. Hielscher, M. Taylor Lauritsen (eds.), *Materiality in Roman Art and Architecture. Aesthetics, Semantics and Function*, Berlin – Boston, 2022, p. 183–201.
- Istros Coll. *First-Auctions JMPG. Auction 1. Istros Collection, Hotel Kempinski – Geneva* (1st of December 2012).
- Ivanova, Čubova, Kolesnikova 1976 A.P. Ivanova, A.P. Čubova, L.G. Kolesnikova, *Antičnaja skulptura Chersonesa*, Kiev, 1976.
- Kerschner 1996 M. Kerschner, *Perrirhanterien und Becken*, în H. Walter, E. Walter-Karydi (eds), *Alt-Ägina*, Band II.4, Mainz/Rhein, 1996, p. 59–132.
- Mărgineanu-Cârstoiu 2006 M. Mărgineanu-Cârstoiu, *Histria XII. Architecture grecque et romaine. Membra disiecta*, Bucarest, 2006.
- Moss 1989 Ch.F. Moss, *Roman Table Ware*, vol. I–IV (Diss. Princeton Univ.), Ann Arbor, 1988.
- Oppermann 2010 M. Oppermann, *Das frühe Christentum an der Westküste des Schwarzen Meeres und im anschließenden Binnenland*, Langenweißbach, 2010.
- Palagia 1988 O. Palagia, s.v. *Herakles. C. Classical Greek and Roman*, în *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae*, vol. IV. 1–2, Zürich – München, 1988, p. 738–796.
- Phillips 2008 L.K. Phillips, *Figural table supports: aspects of the archaeology of dining in the Roman world*, în Chr. Ratté, R.R.R. Smith (eds.), *Aphrodisias Papers 4. New Research on the City and its Monuments*, JRA Suppl. 70, Portsmouth, 2008, p. 253–283.

- Pimpl 1997 H. Pimpl, *Perrirhanteria und Louteria. Entwicklung und Verwendung großer Marmor- und Kalksteinbecken auffigürliche mundsäulenartigen Untersatz in Griechenland*, Berlin, 1997.
- Pjatyševa 1948 N.V. Pjatyševa, *O kul'te Gerakla v Chersonese*, VDI 2, 1948, p. 197–204.
- Popescu 1994 E. Popescu, *Christianitas Daco-Romana*, București, 1994.
- Popova, Kovalenko 1996 E.A. Popova, S.A. Kovalenko, *On the Cult of Herakles in the North-Western Crimea: Recent Finds from the Chaika Settlement*, în G. Tsetskhladze (ed.), *New Studies on the Black Sea Littoral*, Colloquia Pontica 1, Oxford, 1996, p. 63–71.
- Ruhl 2018 B. Ruhl, *Imbros. Archäologie einer nordostägäischen Insel*, Marburg, 2018.
- Rusjaeva 2005 A.S. Rusjaeva, *Religija pontijskih ellinov v antičnuju epohu*, Kiev, 2005.
- Sokolov 1974 G. Sokolov, *Antique Art on the Northern Black Sea Coast*, Leningrad, 1974.

MARBLE AND LIMESTONE FURNITURE FROM HISTRIA (I) TABLE SUPPORTS IN THE SHAPE OF HERACLES' CLUB

ABSTRACT

The article publishes a series of marble and limestone fragments in the shape of Heracles' club. With one exception, which may belong to a statue representing the hero, they most likely functioned as table supports. However, considering the versatility of the columnar type of support, its use for vessels cannot be ruled out. Two limestone pieces show evidence of their function as supports. The earliest piece has an analogy at Delos, and dates back to the Hellenistic period. But most of the supports in the form of knotty clubs from Histria are most probably of Roman period. For the two limestone pieces the execution suggest a date in the late Roman period. A series of examples attest the wide spread of this type of support in the Italic (Ostia and Pompeii), Aegean (Imbros, Delos) and Pontic (Chersonesos) areas. Originally inspired by the iconography of Heracles, the motif of the knotty club in the stone furniture is not exclusively related to his cult. Although there are no data for the finding contexts, the up mentioned cases points to the popularity of this category of furniture in Histria.

Keywords: table support, Heracles' club, Histria, Late Hellenistic and Roman periods

LIST OF CAPTIONS

- Fig. 1. Histria. Representation of Heracles' club, table support, marble.
 Fig. 2. Histria. Representation of Heracles' club, the attribute of a statue (?), marble.
 Fig. 3. Histria. Representation of Heracles' club, table support, marble.
 Fig. 4. Histria. Representation of Heracles' club, table support, marble.
 Fig. 5. Histria. Representation of Heracles' club, table support, marble.
 Fig. 6. Histria. Representation of Heracles' club, table support, marble.
 Fig. 7. Histria. Representation of Heracles' club, table support, marble.
 Fig. 8. Histria. a. Representation of Heracles' club, table support, limestone; b. detail.
 Fig. 9. Histria. Representation of Heracles' club, table support, limestone.

Fig. 1. Histria. Fragment cu reprezentarea
bătei lui Herakles, suport de masă/vas,
marmură.

Fig. 2. Histria. Fragment cu reprezentarea
bătei lui Herakles, fragment de statuie (?),
marmură.

Fig. 3. Histria. Fragment cu reprezentarea
bâtei lui Herakles, suport de masă/vas,
marmură.

Fig. 4. Histria. Fragment cu reprezentarea
bâtei lui Herakles, suport de masă/vas,
marmură.

Fig. 5. Histria. Fragment cu reprezentarea bătei lui Herakles, suport de masă/vas, marmură.

Fig. 6. Histria. Fragment cu reprezentarea bătei lui Herakles, suport de masă/vas, marmură.

Fig. 7. Histria. Fragment cu reprezentarea bătei lui Herakles, suport de masă/vas, marmură.

Fig. 8. Histria. a. Fragment cu reprezentarea bătei lui Herakles, suport de masă/vas, calcar; b. detaliu.

Fig. 9. Histria. Suport de masă/vas cu reprezentarea bâtei lui Herakles, calcar.

